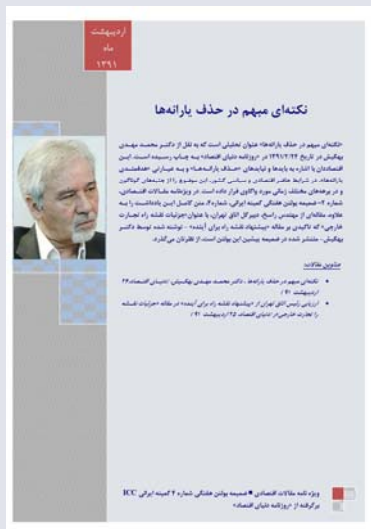

**ضمیمه این شماره : ویژه نامه مقالات
اقتصادی**

**«نکته‌ای مبهم در حذف
یارانه‌ها»**

«نکته‌ای مبهم در حذف یارانه‌ها» عنوان تحلیلی است که به نقل از دکتر محمد مهدی بهکیش در تاریخ ۱۳۹۱/۲/۲۴ در «روزنامه دنیای اقتصاد» به چاپ رسیده است. این اقتصاددان با اشاره به باید‌ها و نبایدهای «حذف یارانه‌ها» و به عبارتی «هدفمندی یارانه‌ها»، در شرایط حاضر اقتصادی و سیاسی کشور، این موضوع را از جنبه‌های گوناگون و در برهه‌های مختلف زمانی مورد واکاوی قرار داده است. در ویژه‌نامه مقالات اقتصادی، شماره ۲-۲ ضمیمه بولتن هفتگی کمیته ایرانی، شماره ۴، متن کامل این یادداشت را به علاوه، مقاله‌ای از مهندس راسخ، دبیرکل اتاق تهران، با عنوان «جزئیات نقشه راه تجارت خارجی» که تأکیدی بر مقاله «پیشنهاد نقشه راه برای آینده» - نوشته شده توسط دکتر بهکیش - منتشر شده در ضمیمه پیشین این بولتن است، از نظر تان می‌گذرد.

در این شماره می‌خوانید:

- ICC تغییر نرخ‌گذاری و ارزیابی حقوق گمرکی را به عهده می‌گیرد
- راهنمای جدید و اصلاح شده صادرات و واردات توسط ICC چاپ شد
- آخرین فرصت ثبت نام در دوره پیشرفته داوران
- فراخوان سمینار مبارزه با پول‌شویی
- اعلام زمان برگزاری جلسات کمیسیون‌های تخصصی کمیته ایرانی ICC

معرفی کتاب :

- مجموعه مقررات اتاق بازرگانی بین‌المللی برای حل و فصل اختلافات تجاری

ICC قیمت‌گذاری انتقال و ارزش‌گذاری گمرکی را به عهده می‌گیرد

اخیراً ICC بیانیه‌ای را تحت عنوان «قیمت‌گذاری انتقال* و ارزش‌گذاری گمرک» با هدف حمایت از شرکت‌های بین‌المللی روبرو با چالش در تعیین ارزش‌گذاری مناسب کالا، صادر کرده است. طرفین مشمول مشکل فوق، درگیر بررسی حقوق گمرکی و مالی هستند و بنابراین با قوانین مختلف، قواعد و منافع متضاد روبرو می‌شوند. ICC معتقد است که باید روشی یکسانی را در قالب توافق‌نامه‌ای به وجود آورد، چراکه این امر، موضوعی است که منافع همگان را در بر می‌گیرد. کمیسیون مالیاتی ICC، پیشنهادهای بسیاری را با هدف تامین مالیات هماهنگ و ارزش‌گذاری گمرکی در معاملات بین طرفین فعال در سطح بین‌المللی ارائه کرده است.

* تعیین قیمت بین واحدهای مرتبط یک شرکت بین‌المللی

این پیشنهادها به منظور کمک به تسهیل مقررات برای شرکتها و ادارات طراحی شده است و قواعد را برای طرفین جهت کاهش تفاوت هزینه‌های مربوط به ارزش‌گذاری گوناگون شفاف می‌سازد. با پذیرش و اجرایی کردن این پیشنهادها از سوی ادارات مالیات و حقوق گمرکی، هزینه انطباق قانونی شرکتها کاهش می‌یابد. به علاوه، با به کارگیری این سیاستها می‌توان خطر جرایم ناشی از اختلاف نظر بین مقامات در تعیین حقوق گمرکی و مالیات را به حداقل رساند.

راهنمای جدید و اصلاح شده صادرات و واردات توسط ICC چاپ شد

نسخه‌ای جدید از راهنمای موجود صادرات و واردات را منتشر کرد. این نسخه ابزاری ارزشمند برای بازرگانان در سراسر جهان است. نسخه‌ی جدید از راهنمای حرفه‌ای تجارت بین‌المللی (کاملاً به‌روزشده)، متخصصان بین‌المللی تجارت را برای شناخت بهتر خطرات و چالش‌های تجارت مرزی کمک خواهد کرد. این امر در حالی است که راهنمای عملی این کتاب افزایش عملکرد شغلی را به همراه دارد. این راهنما در هر مرحله بینشی را برای عبور کالا از مرزها ارائه می‌دهد، نحوه انجام مذاکرات مؤثر در قراردادهای بین‌المللی با ایجاد گزینه‌هایی در حل و فصل اختلافات را نیز بیان می‌دارد. این کتاب به سوالاتی مانند موارد زیر پاسخ می‌دهد:

- * چگونه می‌توانم محموله بار خود را با پوشش حداکثری بیمه کنم؟
- * چگونه می‌توانم به درستی از اسناد تجاری از جمله پیش فاکتور، دستور خرید و بارنامه استفاده کنم؟
- * چه نیازی به دانش در مورد اسناد الکترونیکی دارم؟
- * چه قوانینی برای اعتبارنامه‌ها به کار گرفته می‌شود؟
- * تفاوت بین دادخواهی‌های بین‌المللی و داوری بین‌المللی تجاری چیست؟
- * برای محافظت از مالکیت معنوی چه کاری می‌توانم انجام دهم؟

راهنمای واردات و صادرات ICC توسط کارشناس بین‌المللی کسب و کار، قانون و سیاست، گیلرمو ژیمنز، با مشورت کارشناسان برجسته ICC نوشته شده است که مقدمه‌ای قابل درک برای تجارت بین‌المللی و کتابی دقیق برای شاغلان باتجربه است.

این کتاب در برگیرنده تحلیلی گسترده از قوانین جدید و اصلاح شده ICC، از جمله اینکوئترمز ۲۰۱۰ است، به علاوه این کتاب راهنما حقایقی را در مورد مسائل مربوط به حقوق گمرکی، مالکیت معنوی، اسناد آنلاین و تجارت الکترونیک مطرح می‌کند.

آموزش مختصر و دانش اولیه، شناختی ضروری را برای بانکداری و ابزارهای مالی مانند اعتبار اسنادی، UCP600، ضمانت‌نامه‌های بانکی و غیره را فراهم می‌کند.

راهنمای صادرات و واردات ICC، ضرورتی برای تمامی افراد درگیر در حوزه کسب و کار بین‌المللی از دانشجویان تا متخصصان امر تجارت است که به آنها در درک و ایجاد بازارهای بین‌المللی کمک می‌کند.

آخرین فرصت ثبت نام در دوره پیشرفته داوران

در سال ۲۰۱۲، یک شمای کلی از مبانی و بهترین شیوه‌های مربوط به استخدام داور در کلاس آموزشی مؤسسه ICC برای داوران ارائه می‌شود.

چهارمین رویداد سالانه به منظور کمک به متخصصان باتجربه با هدف ارتقای مهارت‌ها و درک چالش‌های پیش روی داوران انجام می‌شود. این کارگاه فشرده آموزشی به مدت دو و نیم روز در اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) واقع در دفتر مرکزی در پاریس برگزار خواهد شد. در این کارگاه آموزشی به مفاهیم انتقادی نظری و جنبه‌های عملی در انجام داوری بین‌المللی پرداخته می‌شود. این خدمات عبارتند از ایجاد قدرتی بیش از احزاب، رسیدگی و تدوین آرای قابل اجرا. فرناندو منتیلا سرانو، رئیس آموزش ICC، که در دادگاه داوری بین‌المللی هم عضو است، گفت: «نکته برجسته این برنامه، کیفیت مجموعه و ساختار آن است».

وی افزود: «وکیل دیدگاه‌های داوران را به هنگام نمایندگی دیدگاه‌های طرفین دریافت می‌کند».

دوره‌ها شامل تدریس و بحث و گفتگویی است که بر اساس موارد خاص طراحی شده و توسط متخصصین و عاملین در زمینه مربوط و همچنین نماینده دادگاه داوری بین‌المللی ICC اداره می‌شود. قابل ذکر آنکه، قوانین جدید ICC ۲۰۱۲ و موارد داوری اضطراری توسط خوزه ریکاردو فریس، معاون دبیر کل دادگاه بین‌المللی داوری ICC ارائه خواهد شد.

فراخوان سمینار مبارزه با پول‌شویی ۲۴ خردادماه ۱۳۹۱

کمیسیون بانکداری کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) در نظر دارد با هدف تشریح ضوابط مبارزه با پول‌شویی طبق قوانین و آیین‌نامه اجرایی جمهوری اسلامی ایران و بخشنامه‌های بانک مرکزی، سمیناری را تحت عنوان «مبارزه با پول‌شویی» برگزار نماید.

- سخنران: سرکار خانم فریده تذهیبی
- زمان: چهارشنبه، ۲۴ خرداد ماه ۱۳۹۱، ساعت: ۸:۳۰ الی ۱۲:۳۰
- محل برگزاری: خیابان طالقانی شماره ۱۷۵، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران
- ارتباط با دبیرخانه: تلفن: ۸۸۸۹۹۲۸۳ فکس: ۸۸۸۹۳۰۸۴ ای-میل: ICCIran@icc-iran.com

از علاقمندان دعوت می‌شود برای نام‌نویسی در سمینار فوق، هزینه شرکت در سمینار (مبلغ ۹۵۰،۰۰۰ ریال برای اعضای کمیته ایرانی و ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال برای غیراعضا) را حداکثر تا تاریخ یکشنبه ۲۱ خرداد ماه ۱۳۹۱ به شماره حساب ۱۵۵۰۰۵۰۰۹۲ کد شناسه ۹۱۰۴/۸۳ نزد بانک ملت شعبه وزارت نفت (کد ۶۳۲۵/۵۵) به نام کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین‌المللی واریز و اسامی شرکت‌کنندگان را به همراه تصویر فیش واریزی به دبیرخانه کمیته ایرانی ارسال کنند.

اعلام زمان برگزاری جلسات کمیسیون‌های تخصصی کمیته ایرانی ICC

کمیسیون حمل و نقل و خدمات پشتیبانی

اجلاس کمیسیون حمل و نقل کمیته ایرانی ICC روز دوشنبه مورخ اول خرداد ماه ۱۳۹۱ به ریاست «آقای محمود رستم افشار» دبیر کمیسیون حمل و نقل کمیته ایرانی ICC و با حضور اعضای این کمیسیون، در محل ساختمان شمالی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران برگزار می‌گردد. رئوس مهمترین مباحث مطرح در این نشست به شرح زیر خواهد بود:

۱. گزارش و بررسی اخبار حمل و نقل
۲. بررسی چگونگی برگزاری همایش آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی
۳. برنامه همایش‌های کمیسیون حمل و نقل و خدمات پشتیبانی ICC ایران در سال ۱۳۹۱
۴. بررسی طرح طبقه‌بندی شرکت‌های کارگزاری دریایی

کمیسیون بانکداری

اجلاس کمیسیون بانکداری کمیته ایرانی ICC روز یکشنبه مورخ ۷ خرداد ماه ۱۳۹۱ به ریاست «خانم فریده تذهیبی» دبیر کمیسیون بانکداری کمیته ایرانی ICC و با حضور اعضای این کمیسیون، در محل ساختمان شمالی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران برگزار می‌گردد. رئوس مهمترین مباحث مطرح در این نشست به شرح زیر خواهد بود:

۱. تحولات مقررات ارزی
۲. گزارش اجلاس دوحه
۳. مطالعه کامل در مورد تحریم
۴. اخبار

کمیسیون محیط زیست و انرژی

اجلاس کمیسیون محیط زیست و انرژی کمیته ایرانی ICC روز یکشنبه مورخ ۷ خرداد ماه ۱۳۹۱ به ریاست «دکتر نرسی قربان» دبیر کمیسیون محیط زیست و انرژی کمیته ایرانی ICC و با حضور اعضای این کمیسیون، در محل ساختمان شمالی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران برگزار می‌گردد. رئوس مهمترین مباحث مطرح در این نشست به شرح زیر خواهد بود:

۱. گزارش دبیر کمیسیون در رابطه اجلاس کمیسیون محیط زیست و انرژی اتاق بازرگانی بین المللی و اجلاس کارگروه اقتصاد سبز در هلند
۲. اخبار مهم انرژی و محیط زیست
۳. بررسی اقدامات کارگروه تزریق Co2 به حوزه های نفتی (CCS)
۴. پیگیری طرح های مطالعاتی شرکت ملی گاز

معرفی کتاب:

«مجموعه مقررات اتاق بازرگانی بین‌المللی برای حل و فصل اختلافات تجاری»

کتاب «مجموعه مقررات اتاق بازرگانی بین‌المللی برای حل و فصل اختلافات تجاری»، ترجمه «دکتر محسن محبی» و «الهام انیسی» از سوی کمیته ایرانی ICC چاپ و روانه بازار کتاب شد. این کتاب مشتمل بر مجموعه قواعد شیوه‌های جایگزین برای حل اختلاف (همراه با راهنمای ADR)، قواعد کارشناسی، قواعد حل و فصل اختلافات ناشی از ابزارهای بانکی اسنادی و قواعد هیأت‌های حل اختلاف است.

حل و فصل اختلافات و دعاوی تجاری در اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) جایگاه خاصی دارد و باید آن را در شمار ویژگی‌های اصلی ICC دانست. نظام داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی که از سال ۱۹۲۳ راه اندازی شده، امروزه پیشگام داوری تجاری در سطح بین‌المللی است. اما تنوع و تحول در روابط و قراردادهای تجاری و استفاده از شکل‌های جدید معاملات و قراردادهای باعث شده که نوع و ماهیت اختلافات تجاری نیز تنوع و گستردگی بیشتری پیدا کند که حل و فصل آنها نیز مستلزم شیوه‌ها و روش‌های خاص و متنوع می‌باشد.

اتاق بازرگانی بین‌المللی از این مهم غافل نبوده است و متناسب با این تحولات، روش‌های گوناگون حل اختلافات تجاری را تدارک دیده و برای آنها قواعد لازم را تهیه و تدوین کرده است. روش‌هایی مانند ارجاع امر به کارشناس، روش‌های جایگزین برای حل و فصل دعاوی (موسوم به ADR)، هیأت‌های حل اختلاف برای قراردادهای پیمانکاری و امثال آنها از جمله شیوه‌های جدید حل اختلافات تجاری است که اتاق بازرگانی بین‌المللی برای هر یک از آنها مقررات و قواعدی را تنظیم و منتشر کرده است.

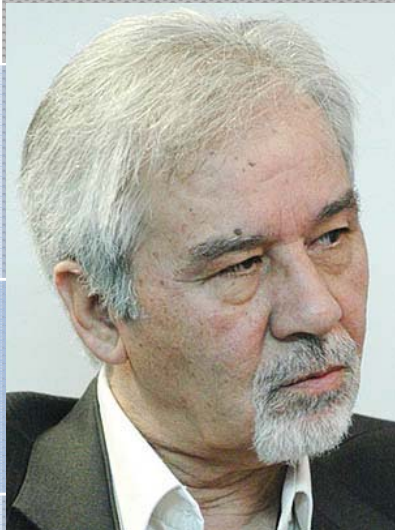
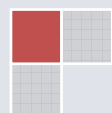
کتاب حاضر، مجموعه‌ای از مقررات اتاق بازرگانی بین‌المللی برای حل و فصل دعاوی و اختلافات تجاری است که به زبان فارسی ترجمه و منتشر شده است. پیش از این، قواعد داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی همراه با شرح آن توسط «دکتر محسن محبی» به فارسی ترجمه و از سوی کمیته ایرانی ICC منتشر شده بود. اینک با ترجمه و انتشار سایر مقررات اتاق برای حل و فصل اختلافات تجاری، مجموعه کاملی از مقررات اتاق بازرگانی بین‌المللی در زمینه خدمات حل و فصل اختلاف در اختیار جامعه تجاری و نیز اساتید، وکلا و حقوقدانان کشور قرار می‌گیرد.

نکته‌ای مبهم در حذف یارانه‌ها

«نکته‌ای مبهم در حذف یارانه‌ها» عنوان تحلیلی است که به نقل از دکتر محمد مهدی بهکیش در تاریخ ۱۳۹۱/۲/۲۴ در «روزنامه دنیای اقتصاد» به چاپ رسیده است. این اقتصاددان با اشاره به بایدها و نبایدهای «حذف یارانه‌ها» و به عبارتی «هدفمندی یارانه‌ها»، در شرایط حاضر اقتصادی و سیاسی کشور، این موضوع را از جنبه‌های گوناگون و در برهه‌های مختلف زمانی مورد واکاوی قرار داده است. در ویژه‌نامه مقالات اقتصادی، شماره ۲- ضمیمه بولتن هفتگی کمیته ایرانی، شماره ۴، متن کامل این یادداشت را به علاوه، مقاله‌ای از مهندس راسخ، دبیرکل اتاق تهران، با عنوان «جزئیات نقشه راه تجارت خارجی» که تأکیدی بر مقاله «پیشنهاد نقشه راه برای آینده» - نوشته شده توسط دکتر بهکیش - منتشر شده در ضمیمه پیشین این بولتن است، از نظر تان می‌گذرد.

عناوین مقالات:

- نکته‌ای مبهم در حذف یارانه‌ها، دکتر محمد مهدی بهکیش، (دنیای اقتصاد، ۲۴ اردیبهشت ۹۱)
- ارزیابی مدیرکل اتاق تهران از «پیشنهاد نقشه راه برای آینده» در مقاله «جزئیات نقشه راه تجارت خارجی» (دنیای اقتصاد، ۲۵ اردیبهشت ۹۱)

نکته‌ای مبهم در حذف یارانه‌ها

روزنامه دنیای اقتصاد - (یکشنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۳۹۱)
دکتر محمد مهدی بهکیش، اقتصاددان ایرانی

دولت‌های قبلی و حتی قبل از انقلاب واقف بودند که یارانه‌ها باید حذف شوند تا اخلاص در قیمت‌ها - در مرحله اول - از بین برود و سپس در مرحله دوم قیمت‌های جدید بتوانند در بستر رقابتی جامعه علامت‌دهی درست به مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران داشته باشند.

در نتیجه سرمایه‌گذاری و تولید در زمینه‌های مزیت‌دار کشور افزایش می‌یابد و سرمایه‌گذار و جامعه هر دو از منافع آن بهره‌مند می‌شوند (توجه داشته باشیم که سرمایه‌گذاری در زمینه‌های فاقد مزیت ممکن است با قیمت‌گذاری غلط برای سرمایه‌گذار سود داشته باشد، ولی به نفع جامعه نیست). دولت‌ها می‌دانستند که اگر این فرآیند به درستی طی شود، افزایش سرمایه‌گذاری، تولید و اشتغال در مرحله دوم، زیان‌های کاهش اشتغال و تولید در مرحله اول را جبران خواهد کرد و علاوه بر آن رهاوردی مثبت برای رفاه بیشتر جامعه به همراه خواهد داشت؛ به خصوص اگر منابع آزاد شده دولت صرف گسترش زیرساخت‌ها شود. ولی همه آنها نگران آن بودند که ممکن است کاهش تولید، اشتغال و افزایش قیمت‌ها در مرحله اول حذف یارانه‌ها آنچنان جدی باشد که جامعه نتواند به امید بهبود شرایط اقتصادی در مرحله بعدی، سختی‌ها را تحمل کند یا شرایط را برای اجرای مرحله بعدی آماده نمی‌دیدند و بنابراین دست به اجرای آن نزدند؛ هر چند برنامه‌های توسعه و کارشناسان اصرار به چنین امری داشتند.

اما در شرایط حاضر که فعالیت‌های اقتصادی - به خصوص تولید و اشتغال - به دلیل محدودیت‌های خارجی تحت فشار است، طبیعی است که مشکلات اولیه حذف یارانه‌ها وضعیت اقتصادی مردم را بدتر می‌کند و هزینه تحمل آن از طرف جامعه بیشتر از شرایط عادی می‌شود. مهم‌تر آنکه در شرایط حاضر، اجرای مرحله بعدی که افزایش تولید و اشتغال در بستر رقابتی است و لازمه آن خصوصی‌سازی واقعی است قدری دور از دسترس به نظر می‌رسد.

نظریه‌های اقتصادی و تجربیات کشورهای دیگر که این مسیر را پیموده‌اند، همگی دلالت بر آن دارد که در مسیر حذف یارانه‌ها (که آن را هدفمند کردن نامیده‌اند) ضروری است فشار بر جامعه در مرحله حذف یارانه‌ها از طریق تدریجی کردن آن کاهش یابد؛ ولی مهم‌تر آنکه برای تسهیل در افزایش سرمایه‌گذاری، تولید و اشتغال که قرار است در مرحله بعدی صورت پذیرد، لازم است شرایط اقتصادی - سیاسی به ترتیبی تنظیم شود که این امر به سرعت عملی گردد. به عبارت دیگر، مجموعه شرایط داخلی و بین‌المللی باید به ترتیبی سازمان یابد که کاهش تولید و اشتغال در مرحله حذف یارانه‌ها با افزایش آنان در مرحله بعدی شروع سرمایه‌گذاری رقابتی به سرعت جبران شود و جامعه احساس کند که پس از پایان دوره تعدیل، شرایط بهتری نسبت به گذشته دارد.

اگر رفع محدودیت‌های بین‌المللی و برقراری فضای رقابتی در کشور به سرعت قابل تحقق باشد، عجله در حذف یارانه‌ها را می‌توان توجیه کرد و بنابراین بحث کارشناسی فوق محلی برای طرح ندارد؛ ولی اگر شرایط آن است که کارشناسان در سطح جامعه به اطلاعات آن دسترسی دارند، تعجیل در حذف یارانه‌ها در شرایط حاضر سیاسی - اقتصادی کشور، توجیه علمی ندارد؛ زیرا هزینه مرحله اول آن بیشتر از شرایط عادی است و رهاوردهای مورد انتظار در مرحله دوم آن در دسترس نزدیک نیست و بنابراین مشکلاتی که به بار می‌آورد بیشتر از منافعی است که بر اساس نظریه‌های اقتصادی مورد انتظار است.

نکته آخر آنکه ممکن است حذف یارانه‌ها در کشور هیچ یک از اهداف اقتصادی فوق را دنبال نکند و بلکه به دلایل سیاسی به اجرا گذاشته می‌شود که اگر این چنین است طرح استدلال اقتصادی بی‌مورد خواهد بود و بهتر است جامعه در جریان قرار گیرد تا ابهام و سرگردانی کارشناسی موجود مرتفع شود.

جزئیات نقشه راه تجارت خارجی

روزنامه دنیای اقتصاد - (دوشنبه ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۱)

دبیرکل اتاق تهران: بررسی فهرست کشورهای عضو اتحادیه پیشنهاد شده در دستور کار بخش خصوصی است
یک استاد دانشگاه: نبود نقشه راه، کشور را به سمت اقتصاد دلالی پیش می‌برد

گروه بازرگانی - همچنان که ایجاد تحول در سیاست‌های تجاری کشور از ضوابط ارزی گرفته تا جایگزینی شرکای تجاری جدید در دستور کار دولتمردان است، فعالان بخش خصوصی نیز بر وجود نقشه راهی در این زمینه تاکید و ساماندهی اقتصاد کشور را منوط به وجود برنامه‌ای مدون می‌دانند. به اعتقاد کارشناسان آنچه تاکنون موجب تضعیف حوزه تولید شده و اقتصاد دلالی را رواج داده است، نبود نقشه راه و افق مشخص تجاری در این زمینه است.

آن طور که اقتصاددانانی چون محمد مهدی بهکیش در خصوص تبیین «نقشه راه برای آینده کشور» معتقدند؛ آزادسازی اقتصادی باید ابتدا در قالب اتحادیه‌ای تحت عنوان «اتحادیه همکاری منطقه‌ای برای توسعه اقتصادی» در «مناطق همجوار» و «کشورهای همسایه» تمرین شود تا در نهایت شرایط بهتری برای رقابت در صحنه بین‌المللی به وجود آید.

بر این اساس، ایران باید به اتحاد با کشورهایی فکر کند که صادرات و واردات متعادلی در درون اتحادیه مذکور داشته باشند، از زمینه‌های فرهنگی - اجتماعی برای گسترش روابط با ایران برخوردار بوده و از نظر جغرافیایی نزدیک هم باشند به طوری که نقش اقتصاد مکمل را برای هم بازی کنند. به اعتقاد بهکیش، هندوستان در این زمینه گزینه‌ای جدی است که ایران می‌تواند برای ایجاد یک اتحادیه یا پیمان منطقه‌ای جدید به آن فکر کند؛ زیرا هند با واردات بیش از سه میلیون بشکه نفت در روز، مصرف‌کننده بزرگ نفت و گاز است و اقتصادی بسیار بزرگ و در حال رشد دارد و حتی طبق برخی پیش‌بینی‌ها، در سال ۲۰۵۰ بزرگ‌ترین اقتصاد جهان خواهد شد؛ ضمن اینکه این کشور روابط فرهنگی - اجتماعی نزدیک با ایران دارد، فاصله جغرافیایی‌اش با کشور ما به واسطه همسایگی با کشور پاکستان بسیار نزدیک است و بهترین اقتصاد مکمل در منطقه برای ایران محسوب می‌شود.

در این میان، اگر به مجموعه سه کشور ایران، هند و پاکستان، دو کشور فارسی زبان افغانستان و تاجیکستان را هم اضافه کنیم، مجموعه‌ای قابل‌اعتنا در اتصال مناطق جنوب آسیا و خاورمیانه به وجود می‌آید و قابلیت آن را دارد که سهم قابل‌توجهی از تجارت درون منطقه‌ای را شکل دهد.

ظرفیت‌های مهم بازار هند

در این خصوص، دبیرکل اتاق بازرگانی، صنایع و معادن تهران ضمن دفاع از این نظریه، در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» تاکید می‌کند که در همین راستا، اتاق تهران با تشکیل «شورای مشورتی امور بین‌الملل» در کنار «شورای مشورتی اقتصادی»، در مسیر ترسیم این نقشه تجاری با کشورهای همسایه که باید در اولویت تصمیم‌سازی‌های اقتصادی قرار گیرد، گام برداشته

است، زیرا در شرایط کنونی ایران نیازمند توسعه جدی روابط با کشورهای همسایه به لحاظ اقتصادی، سیاسی و امنیتی است.

محمد مهدی راسخ در این باره، از هند به عنوان یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های اقتصادی بالقوه یاد می‌کند و با اشاره به سفر اخیر هیات تجاری ۵۰ نفره از سوی اتاق تهران به این کشور و توافقات جدید تجاری که با هندوستان منعقد شده است، اظهار می‌کند: هندوستان به لحاظ گستردگی بازار رقابتی و همچنین نوع ارتباطات سیاسی خود، اولویت اول اتاق تهران برای ارتباط تجاری است، ضمن اینکه تامین انرژی از طریق ایران از برنامه‌های استراتژیک اقتصادی هند است. او یادآوری می‌کند: پیش از سفر به هند، در اتاق تهران توان تجاری این کشور و نیز ظرفیت صادراتی ایران به هند ارزیابی شد و طی آن فهرست ۱۰۰ قلم کالای وارداتی از این کشور و متقابلاً 100 قلم کالای صادراتی ایران تهیه شد.

به گفته دبیرکل اتاق بازرگانی تهران، با توجه به اینکه مبادلات مالی دو کشور در حال حاضر ۱۴ میلیارد دلار است که ۴ میلیارد آن غیرنفتی و ۱۰ میلیارد نفتی است، این توافق صورت گرفته که سطح مبادلات به ۲۴ میلیارد دلار و سهم کالاهای غیرنفتی در این میان به ۱۰ میلیارد دلار برسد. بر همین اساس توافقاتی صورت گرفته تا از این پس، ۴۵ درصد از فروش نفت ایران به هند با روپیه و برای گشایش اِل سی واردات و ۵۵ درصد به یورو باشد، ضمن اینکه مالیات ۴۰ درصدی تبدیل ارز به روپیه نیز از مبادلات دو کشور حذف شود.

او در عین حال با اشاره به موقعیت ژئوپلیتیک ایران می‌گوید: ایران تنها راه حضور هندی‌ها در آسیای میانه است و بر این اساس هندی‌ها رغبت زیادی برای توسعه تجارت با ایران دارند. از این رو، «یوکو بانک» که یکی از سه بانک بزرگ هند است، بانک مورد تبادلات مالی بین ایران و هندوستان تعیین شده و در سفر اخیر نمایندگان بانک‌های خصوصی اقدام به گشایش حساب در این بانک کردند. راسخ البته گفت: برای تبدیل هر پولی به روپیه باید مالیاتی حدود ۴۰ درصد پرداخت شود که طرف هندی برای توسعه روابط با این کشور در مجلس هند تصویب کرد تا چنین مالیاتی پرداخت نشود.

از سایر کشورها عبور نکنیم!

در این میان، یکی از تاکیدی که اقتصاددانانی مانند بهکیش دارند، این است که اگرچه دیگر کشورهای همسایه ایران از جمله «ترکیه» هم کاندیدای خوبی برای تشکیل اتحادیه تجاری درون منطقه‌ای هستند، اما به دلیل نگاه امروز این کشور به غرب و خیز آن برای پیوستن به اتحادیه اروپا نمی‌توان چندان روی تشکیل اتحادیه با این کشور حساب باز کرد. در مورد کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس هم از آنجا که خود آنها تولیدکننده و صادرکننده نفت هستند، نمی‌توان انتظار برقراری همکاری جامع و بلندمدت را داشت.

اما برخلاف این نظریه، دبیرکل اتاق تهران به رغم اینکه تاکید می‌کند که با کلیت پیشنهاد تشکیل اتحادیه درون منطقه‌ای با کشورهای هندوستان، پاکستان، افغانستان و تاجیکستان موافق است و در همین راستا، از سفر قریبالوقوع هیاتی تجاری از اتاق تهران به کشورهای فوق‌الذکر خبر می‌دهد، اما معتقد است که نباید از ظرفیت‌های سایر کشورهای همسایه و کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس گذشت.

راسخ در این خصوص بر ظرفیت‌های ترکیه تاکید کرده و عنوان می‌کند: اتاق تهران به مسوولان اقتصادی کشور پیشنهاد داده است که با توجه به ظرفیت‌های گسترده ترکیه، تفاهم‌نامه تجارت آزاد با این کشور را امضا کنند؛ چرا که این کشور با به اعتقاد او، ایران باید از تجربیات ترک‌ها در توسعه اقتصادی به طور ویژه استفاده کند.

پیشرفت‌های اقتصادی و نگاهی که به غرب توسعه یافته امروز دارد، می‌تواند نقش پلی ارتباطی میان ایران و غرب را ایفا کند. دبیرکل اتاق تهران بر این اساس خاطرنشان می‌کند که باید جزئیات نقشه راه اقتصادی آینده کشور پیرامون توسعه روابط با همسایه‌ها و اینکه برای مثال، چه کشورهایی باید در عضویت اتحادیه همکاری‌های اقتصادی منطقه‌ای قرار گیرند، در حضور کارشناسان مورد بررسی قرار گیرد.

مولفه‌های نقشه راه تجاری

ما وجود نقشه راه برای اقتصاد کشور به ویژه در بخش تجارت چقدر ضرورت دارد؟ و آیا اساسا تدوین و عملیاتی کردن چنین برنامه‌هایی عملی است؟

دکتر امیر احمدی جاوید، رییس دانشکده مدیریت، علم و فناوری دانشگاه صنعتی امیرکبیر در این مورد بر لزوم وجود نقشه راهبردی برای اقتصاد کشور تاکید می‌کند و در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» تصریح می‌کند: بدون چنین برنامه‌ای فضای کسب‌وکار کشور به سمت «دلالی» پیش می‌رود.

او با اعتقاد به اینکه در حال حاضر اقبال فعالان بیشتر به سوی کارهای واسطه‌ای است و چندان رغبتی برای ورود به عرضه تولید در میان صاحبان سرمایه وجود ندارد، می‌گوید: نبود برنامه‌ای مشخص و فقدان نظارت بر وضعیت عرضه و تقاضا موجب بروز رانت برای عده‌ای منفعت طلب شده است که این افراد با استفاده از خلاءهای قانونی موجود سودهای کلان به دست می‌آورند. احمدی جاوید چنین فضایی را محل عرصه تولید می‌داند و استدلال می‌کند که باید با برنامه‌ریزی صحیح امکان رسیدن به ثبات در فضای کسب‌وکار ایجاد شود تا از این طریق اقتصاد دلالی نیز جایگاه خود را در کشور از دست دهد.

این استاد دانشگاه با این توضیحات به ماهیت چندگانه برنامه‌ریزی تولید ملی و تجارت و ساماندهی فضای کسب‌وکار اشاره و تاکید می‌کند که با در نظر گرفتن این عوامل باید با هماهنگ کردن تمام این موارد نقشه راهی در کشور برای اقتصاد ترسیم شود.

احمدی جاوید در این مورد مثالی می‌زند و با اشاره به اوضاع نابسامان ترافیک تهران می‌گوید: این معضل نتیجه ناهماهنگی نهادهای دخیل در موضوع ترافیک است و چون نمی‌توان آنها را هماهنگ کرد بهبود وضعیت تهران آرزویی دست نیافتنی برای مردم شده است. در اقتصاد نیز اگر نقشه راهی مشخص وجود نداشته باشد امکان هماهنگی نهادهای مرتبط ممکن نمی‌شود.

نقش بخش خصوصی در تدوین نقشه راه

البته بدون شک در تدوین نقشه راه اقتصاد کشور عوامل زیادی نقش خواهند داشت که به اعتقاد کارشناسان برای موفق بودن طرح باید تمام این عوامل در نظر گرفته شوند.

احمدی جاوید در این زمینه به ۳ عامل اساسی اشاره می‌کند و می‌گوید: در درجه نخست باید تمام نهادهای دخیل در حوزه اقتصاد در تدوین نقشه راه نیز دخیل باشند. آن طور که این کارشناس حوزه مدیریت می‌گوید: در این میان جمع‌آوری دیدگاه‌های موجود در میان فعالان بخش خصوصی اهمیت ویژه‌ای دارد، بنابراین باید در تدوین نقشه راه، نظر این بخش را نیز جویا شد.

به گفته او همچنین در طراحی این نقشه وجود نگاهی همه جانبه نیز ضروری است؛ به این ترتیب که حتی باید به مسائل جزئی نظیر فرهنگ کار، فرهنگ مصرف یا چگونگی رسیدگی مناسب به مفاسد اقتصادی توجه شود.

احمدی جاوید معتقد است که باید برای تمام نهادها از جمله بخش خصوصی، دولت، دستگاه قضایی و مجلس شورای اسلامی در نقشه راه وظایف و اختیاراتی تعریف شود.

ضمانت اجرایی نقشه راه اقتصاد چقدر است؟

او در عین حال به موضوع ضمانت اجرایی برای نقشه راه اقتصاد کشور اشاره می‌کند و می‌افزاید: به طور قطع بدون وجود ضمانت اجرایی امکان موفقیت نقشه راه نیز به صفر می‌رسد. احمدی جاوید با اشاره به برخی تجربه‌های ناموفق در این مورد می‌گوید: در واقع اهمیت ضمانت اجرایی از نقشه راه بیشتر است. آن طور که او می‌گوید: تاکنون بسیاری از برنامه‌های در کشور تدوین شده‌اند که به خاطر نداشتن ضمانت اجرایی، عملیاتی نشده‌اند یا در اجرا با اصل برنامه فاصله چشمگیری پیدا کرده‌اند. احمدی جاوید با این توضیحات بر لزوم تداوم نقشه راهبردی اقتصاد کشور تاکید و اظهار امیدواری می‌کند که این برنامه طولانی مدت باشد و حتی در دولت‌های بعدی نیز ادامه یابد و اینگونه نباشد که هر دولت جدید همه چیز را از نو شروع کند. نگرانی این کارشناس در این زمینه بیشتر معطوف به برخوردهای سلیقه‌ای در حوزه اقتصاد است. آن طور که احمدی جاوید می‌گوید: آنچه اقتصاد کشور را به سمت «دلالی» پیش برده است، وجود نگاه‌های سلیقه‌ای و در نتیجه برنامه‌های ابتر اقتصادی است.

به اعتقاد او رسیدن به اقتصادی باثبات نیازمند برنامه‌های حساب شده، بومی، باثبات و طولانی مدت است تا دولت‌ها و مجالس مختلف از آن وفادارانه پیروی کنند.

مخاطرات گسترش تجارت با همسایگان

رئیس دانشکده مدیریت، علم و فن آوری دانشگاه امیرکبیر در مورد سمت وسوی نقشه راهبری نیز به اهمیت شرکای تجاری کشور اشاره و تاکید می‌کند که باید در انتخاب این شرکا به مواردی از جمله مسائل سیاسی توجه شود. این در حالی است که برخی از کارشناسان با تاکید بر ظرفیت‌های موجود در کشورهای همسایه و همچنین دشواری‌های تجارت با کشورهای غربی و کشورهای عربی بر گسترش روابط تجاری با کشورهای نظیر افغانستان، پاکستان و تاجیکستان تاکید می‌کنند. اما احمدی جاوید معتقد است که این کشورها اغلب تابع سیاست‌های قدرت‌های غربی هستند و به همین دلیل نیز پایه‌ریزی برنامه‌های طولانی مدت با آنها مخاطراتی را به همراه دارد.

به اعتقاد او همچنین از آنجایی که طی سال‌های گذشته غرب از روش‌های مختلفی از جمله الزام دیگر کشورها با تغییر روابط

خود، برای متاثر کردن ایران استفاده کرده است، در گسترش روابط تجاری با کشورهای همسایه باید احتیاط لازم در نظر گرفته شود.

البته احمدی جاوید نیز این موضوع را قبول دارد که کشورهایی نظیر افغانستان، تاجیکستان و پاکستان بازارهای هدف مناسبی برای ایران محسوب می‌شوند و در عین حال هزینه‌های تجارت با این کشورها از جمله، حمل و نقل و همچنین قرابت‌های فرهنگی مزیت محسوب می‌شود، اما به هر حال این نگرانی وجود دارد که این کشورها به خاطر همسویی با کشورهای غربی بازار چندان بی‌خطر و شرکای چندان وفاداری برای ایران به شمار نمی‌آیند.

احمدی جاوید در عین حال به روابط تجاری و اقتصادی با ثبات سیاسی کشورها اشاره می‌کند و می‌گوید: بنابراین ایران نیز باید با کشورهایی روابط تجاری برقرار کند که به ثبات سیاسی کشور نیز کمک کنند.

او البته این نکته را نیز تایید می‌کند که تجارت با برخی کشورها سود تجاری چندانی به دنبال ندارد، اما معتقد است که حفظ این کشورها در هر حال به ثبات سیاسی ایران می‌انجامد.

به گفته این استاد دانشگاه بنابراین در چرخش‌های تجاری کشور باید به مخاطرات و طرفیت‌های سیاسی نیز توجه شود.